

Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. I fjorårets årsregnskap er det redegjort nærmere for vesentlige estimater og forutsetninger i note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Pensjoner

SpareBank 1 SMN-konsernet har innskuddspensjonsordning. For ytterligere beskrivelse av de ulike pensjonsordningene, se note 22 i årsrapporten for 2023.

Konsernets pensjonsforpliktelser regnskapsføres i henhold til IAS 19R. Estimatavvik føres derfor direkte mot egenkapitalen og presenteres under andre inntekter og kostnader.

Ytelsesordningen ble besluttet avviklet i styremøte 21. oktober 2016. Ansatte i ytelsesordningen gikk over på innskuddsbasert pensjon fra 1. januar 2017, og har mottatt fripolise på opptjente rettigheter fra ytelsesordningen. Fripoliser forvaltes av pensjonskassen som fra 1. januar 2017 er fripolisekasse. Det er opprettet en rammeavtale mellom SpareBank 1 SMN og pensjonskassen som omhandler finansiering, kapitalforvaltning mv. På grunn av ansvaret SpareBank 1 SMN fremdeles har, vil fremtidig forpliktelse måtte innarbeides i regnskapet. Styret i pensjonskassen skal være sammensatt av representanter fra konsernet og deltagere i pensjonsordningene i henhold til vedtektene i pensjonskassen.

Det er ikke foretatt ny beregning av konsernets pensjonsforpliktelser per 30. september 2024.

Virksomhet holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Investeringene bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap, og klassifiseres som holdt for salg.

Januar-September 2024	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Virksomhetens resultat	Eierandel
Mavi XV AS konsern	195	1	9	11	-2	100 %
Sum holdt for salg	195	1	9	11	-2	

Tap på utlån og garantier

For detaljert beskrivelse av bankens tapsmodell viser vi til note 10 i årsregnskapet for 2023.

Måling av forventet kredittap for hvert trinn krever både informasjon om hendelser og nåværende forhold, samt forventede hendelser og fremtidige økonomiske forhold. Estimering og bruk av framoverskuende informasjon krever stor grad av skjønn. Hvert makroøkonomiske scenario som benyttes, inkluderer en fremskriving i en femårsperiode. For kreditter der kredittrisikoen er vurdert å ha økt vesentlig siden innvilgelse (trinn 2), er tapsanslag for perioden etter år 5 basert på år 5 når det gjelder nivå for PD og LGD.

Vårt estimat på forventet kredittap i trinn 1 og 2 er et sannsynlighetsvektet snitt av tre scenarier; Basis, Lavt og Høyt scenario. Modellen som beregner modellnedskrivninger er basert på to makrovariable – rentenivå (NIBOR 3 mnd.) og arbeidsledighet (AKU). Forutsetningene i basis scenarioet er basert på forutsetningene i Pengepolitisk Rapport 3/24. Oppdaterte makroforutsetninger dette kvartalet har hatt liten effekt på nedskrivningsnivået. Lavt scenario er et scenario preget av høy rente og høy arbeidsledighet som i stor grad er basert på Finanstilsynets stresstest i Finansielt utsyn juni 2023. Høyt scenario er et scenario med lav rente og lav arbeidsledighet.

Beregning av konsernets samlede modellnedskrivninger er basert på delberegninger av ECL (forventet kredittap) for 5 porteføljer. For hver av porteføljene er det definert separate forutsetninger med hensyn til hvordan makrovariablene rente og arbeidsledighet påvirker PD og LGD. Sammenhengene mellom makrovariablene og PD er utviklet ved bruk av regresjonsanalyse og simulering, mens sammenhengene mellom makrovariablene og LGD i stor grad er basert på ekspertvurderinger og skjønn. Sammenhengene mellom nivå på makrovariablene og nivå på PD i modellen recalibreres årlig basert på oppdatert misligholdsstatistikk til og med foregående kalenderår. De 5 porteføljene er:

- Boliglån
- Øvrige lån til personmarkedet
- Landbruk
- Bransjer med store balanser / høy langsiktig gjeldsgrad (eiendom, skipsfart, offshore, havbruk, fiskeri)

- Bransjer med mindre balanser / lav langsiktig gjeldsgrad (øvrige bransjer)

Kriteriene for å klassifisere en eksponering i trinn 2 ("vesentlig økt kredittisiko siden innvilgelse") er ikke endret i kvartalet. Kundene innenfor bygg og anlegg (inkludert industrisegment med særlig eksponering mot bygg og anlegg) og i enkelte segment innen fiskeri er vurdert generelt å ha fått vesentlig økt kredittisiko siden innvilgelse og er derfor klassifisert i trinn 2 eller 3.

Forventet kredittap (ECL) per 30. september 2024 er beregnet som en kombinasjon av 80 prosent forventet scenario, 10 prosent lavt scenario og 10 prosent høyt scenario (80/10/10 prosent).

Effekten av endringen av forutsetninger i 2024 er vist på linjen "Endring som skyldes endrede forutsetninger i tapsmodellen" i note 7. Modellnedskrivningene er redusert både for privatmarked og næringsliv som følge av recalibrering av beregningsmodellen. Samlet for første ni måneder utgjør dette 36 millioner kroner for banken og 57 millioner kroner for konsernet i reduserte nedskrivninger.

Sensitiviteter

Første del av tabellen under viser fullt modellberegnet forventet kredittap på grunnlag per 30. september 2024 i de tre scenarioene, fordelt på porteføljene Privatmarked (PM), Landbruk og Bedriftsmarked (BM), som summerer seg til Morbank. I tillegg viser tabellen fullt modellberegnet forventet kredittap i datterselskapet SpareBank 1 Finans Midt-Norge (SB1 Finans MN). ECL for morbanken og datterselskapet er summert i kolonnen Konsern.

Andre del av tabellen viser porteføljefordelt ECL ved anvendt scenarievekting samt en alternativ scenarievekting med doblett sannsynlighet for nedsidescenariet.

Dersom man doblett nedsidescenarioets sannsynlighet på bekostning av basisscenariet ved utgangen av tredje kvartal 2024 ville dette medført en økning i tapsavsetningene på 140 millioner kroner for morbanken og 163 millioner kroner for konsernet.

	BM	PM	Landbruk	Sum morbank	SB 1 Finans MN, BM	SB 1 Finans MN, PM	Sum konsern
ECL i forventet scenario	613	97	79	789	40	16	845
ECL i nedsidescenariet	1.589	290	313	2.193	196	83	2.472
ECL i oppsidescenariet	409	59	48	517	19	10	546
ECL med anvendt scenarievekting 80/10/10	690	113	99	902	53	23	978
ECL med alternativ scenarievekting 70/20/10	788	132	123	1.043	69	29	1.141
Endring ECL ved alternativ vekting	98	19	23	140	16	7	163

Tabellen reflekterer at det er til dels betydelige forskjeller i underliggende PD- og LGD-estimer i de ulike scenarioene og at det er differensierte nivåer og nivåforskjeller mellom porteføljene. På konsernnivå er ECL i oppsidescenariet, som i stor grad reflekterer taps- og misligholdsbildet de seneste årene, om lag 60 prosent av ECL i forventet scenario. Nedsidescenariet gir over dobbel ECL enn i forventet scenario. Anvendt scenarievekting gir 16 prosent høyere ECL enn forventet scenario.

Bilabonnementselskapet Fleks

Styret i Fleks AS begjærte oppbud den 13. mai 2024. SpareBank 1 Finans Midt-Norge og andre SpareBank 1-banker eide gjennom SpareBank 1 Mobilitet Holding 47,2 prosent av selskapet. For å ivareta en kontrollert avhending av virksomheten overtok SpareBank 1 Finans Midt-Norge Fleks Green Fleet 01 AS (heretter kalt Fleks GF), som tidligere var et datterselskap av Fleks. I forbindelse med oppbudet ble det tatt tapsavsetninger som anses som tilstrekkelige gitt markedsforholdene. I andre kvartal 2024 ble dette selskapet konsolidert inn i SpareBank 1 SMNs konsernregnskap basert på foreløpige vurderinger av avtalene som var inngått mellom de tidligere eierne. I løpet av tredje kvartal 2024 er det gjort nye vurderinger hvor det konkluderes med at det ikke er riktig å konsolidere inn selskapet etter IFRS 10. Fra tredje kvartal er derfor selskapet ikke konsolidert, men behandlet som et selskap under felles kontroll etter egenkapitalmetoden. Historikk for andre kvartal 2024 er omarbeidet som vist under.

Resultatregnskap (mill. kr)	Andre kvartal 2024	Effekt av Fleks GF	Andre kvartal 2024 omarbeidet
Andre driftsinntekter	323	- 18	305
Netto provisjons- og andre inntekter	698	- 18	680
Andre driftskostnader	334	- 18	316
Sum driftskostnader	818	- 18	801
Resultat før skatt	1 296	0	1 296